

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország. (Országgyűlési közlemény: orsz. ülés a' RRnél a' városok rendezéséről szóló üzenet ügyében; ugyanott a' bányatörvény részletes tárgyalatása; FRRi ülés a' városok rendezése és az országgyűlés évenként tartatása ügyében; kir. választás az üdvözítő főútratra; második üzenete a' RR. és RRnek a' szabad kir. városok tárgyában; Esztergommege: a' gyorsítás nyilvánosan tartatni kívántatik, Kliegl országos pártoltatásra ajánltatik, megyei levelezések; Békésmege: országgyűlési pótlékutastások; Komárommege: követjelentések, a' telekúj pártoltatik; egyházközségi gyűlés határnapja Pesten; újabb ajánlatok a' pesti szegény gyermekórházra, népkönyvtár egyesület; iparegyesület; 's a' t.)

Spanyolország (Narvaez a' ministerséget megbuktatta; alkudozás a' papjóságok ügyében.)

Anglia (O'Connell pére ismét folyamatosan van; a' gyármunka iránti törvényjavaslat megbukott.)

Franziaország (Nénapki üdvözlések)

Portugália (Almeida még mindig ostromzár alatt; Lissabonban számos elfogatás 'stb.)

Olaszország (Uj egyházi fenyték Rómában. Rothschild báró kölcsönszerződése.)

Svédország (Néhány kiváltságos hatóságot megszüntetnek; az udvari szính. személyzetnek felmondás.)

Ertesítő.

Magyarország és Erdély.

Szombaton, majus 18kán a' hangszegylet és énekiskolai növendékek közre - munkáltával működvelők által adatni fog bérszünetben: „SZÖKÖTT KATONA“ népszimű 3. felvon. Szigligettilől.

Országgyűlési közlemény.

141d. orsz. ülés maj. 6án. Folytatván a' városok rendezéséről szóló üzenet, a' 151ik §ban megállapított képviselők számát személynök ő nmgá felette soknak tartotta, 's egyedül Pest városát véve föl, benne a' javaslat szerint 1200 képviselő lenne. Ebben még előbb megegyeznék, ha a' RR. a' képviselőköl egyszerűsmind tanácskozái testületet nem akarnának alkotni, de ennyi képviselő mellett nemcsak a' választás bajos, hanem leginkább a' tanácskozás lehetlenné válik; oly főlősleges számu képviselők foglalatosságaitól elvonatnának. Kivánta elfogadtatni a' FRR. módosítását; de maradt a' szerkezet. — A' főfelügyelőről szóló Hldik részben elnök ő nmgá egyedül a' RR. argumentumaira szorított. Mondatik, a' főfelügyelő ellenkeznek a' városok kiváltságaival. De nagy különbség van a' városok állására nézve, mint jelenleg vannak privilegialis állapotban, és mint lesznek ez új rendszer szerint. Miután a' t. RR. a' városokat egészen a' megyei formára akarják átalakítani, gyűléseket behozni, mintegy primaires-választásokat alkotni, a' polgároknak a' legtágasabb jogokat adni; szóval, ha a' városokat, mellyek eddig csak reprezentatív jogot gyakoroltak, teljes jogu municipiumokká akarják átváltoztatni, szükséges hogy köztök 's a' kormány közt ugyanazon kapocs létezzék, melly a' megyékre 's kerületekre nézve szükségesnek találtatott. — A' második ellenvetés: „hogy a' királyi biztosok eddigi munkálódásai sok sikert nem hoztak, nyomjon a' mennyt nyomhat; de erre röviden csak azt jegyzé meg ő kegyelmessége, hogy nagy különbség van ideiglenes és csak egy eset megvizsgálására kinevezett biztos, meg egy állandó örökű felügyelő között. Ez utóbbi constitutionalis elnök lesz, mig a' k. biztosság exceptionalis állapot, mellyet alkotványos nemzetek általánosan nem kedvelnek. — A' harmadik észrevételre „e' hatalom által a' municipium enyésznek, és egyenesen a' francia centralis igazgatás hozatnék be,“ által nem látja a' municipium ideáját elenyésztetni; mert ha megállhat az a' megyékben a' főispánok mellett, miért ne maradhatna fen a' városokban is a' főfelügyelők mellett, kivált oly hatalmas polgári befolyás és nyilvánosság mellett, millyent a' t. RR. kívánnak. A' centralisatio eszméjének egészen más kelleve van Franciaországban; ott minden tisztviselőt, az elsőtől fogva az utolsóig a' ministerium nevez ki, mindnyájan ettől függnek, az executiva hatalom szabadmüködik 'stb, de itt a' módosítás szerint a' tisztviselők választatnak, a' végrehajtó hatalom (tanács) szabályok által igazgattatik; ott a' törvények hozatalánál semmi municipalis végzésnek nem engedtetik befolyás, 's ezek csak helybeli szükségekre szorítvák, mig nálunk a' törvények tulajdonképen a' törvényhatóságokban hozatnak. Rend, felügyelés nélkül nem gondolható; pedig rend és a' kormánynak erős törvényes működése nélkül sem mire sem megyünk, kivált hol a' viszonyok annyira kötvék atyafiság, barátság és más kötelekek által; ajánlá a' FRR. módosítását. Ez ellen több városi követ röviden nyilatkozott. B.

város követe igen hoszasan ismétlé a' kerületben tartott és már a' minap lényegében közlött, itt azonban még bővített beszédét a' főfelügyelők behozatala ellen. Bevezésvén beszédét, K. város követe, nehogy küldöji részéről elfogadtatni láttassék az előtte szólott követnek azon állítása, hogy ha neki választani kellene a' mostani állás és a' FRR. módosítása között, ugy később belső elrendezést és szavazatot tovább is nélkülözni, mint a' főfelügyelőt elfogadni, annak ellen mondot, 's később nek nyilatkozott törvény főfelügyelő kormányzása alatt lenni elrendezés utáni szavazattal, mint a' jelen rendezetlen és bizonytalan állapotban továbbra is megmaradni. Miután több városi követ a' megyékben uralkodó rendtelenségeket említé, a' nm. elnök szükségesnek tartotta megjegyezni, hogy egészen más volt eddig a' városi választás egy 50 — 60 tagból álló zárt testület által; és más a' szabad megyei választások, mellyeknél a' rendet sokkal nehezebb fentartani. Mi pedig a' belső igazgatást illeti, e' tekintetben nincs mit szemökre lobbantani a' megyéknek, mellyek bel-administratioja ha nem jobb, legalább bizonyosan nem rosszabb a' városinál. Azonban ő Felségének legfőbb felügyelése alól ki nem huzhatják magokat a' városok, 's miután azt személyesen nem gyakorolhatja jobb állandó felügyelő, mind rendkívüli hatalom által azt gyakorolhatnia; marad a' szerkezet. Az üzenet olvasása között elnök ő nm. több szakasz felett igen röviden hivatkozik első alkalommal felhozott észrevételeire, jelesen a' 310., 316., 324. §ra tett főrendi módosítások mellett, mik többnyire közöltetvék általunk azelőtt tárgyaláskor. A' RR. általánosan, minden legkisebb változtatás nélkül, megtartották a' kerületi szerkezetet. — Befejezve levén a' tárgy, személynök ő nm. a' bányatörvényt kívánta tanácskozás alá adni, azonban Pestmege követének indítványa következtében idő nem maradt e' tárgy főlvetelére. Ismétlé ugyanis minapi kerületben nyilvánított kívánságát: kérnék meg a' FRRket e' most átküldendő üzenetben, hogy a' Hajduvárosok és Jász-Kun kerületek rendezését vennék már egyszer tanácskozás alá, melly munkálatok rég átküldettek, 's így majd azon szomorú következménytől lehet tartani, hogy e' kerületek rendezetlen maradnak. Érzékeny segésszen váratlanul festé azottani nép inségét's azon tisztviselői elnyomást, melly alatt nyögnek, 's esipősen támadá meg a' baj okozójit. Noha a' nép az ellenkezés ohajta várja, mégis a' kerületek követe ellenkezőjét állította; sőt midőn 2000 j.-k. lakos egy itt megjelenendő petitiót aláírt, annak indítványozója egy évi börtönrre ítéltetett. A' szónok ezután az általános vádakra magányviszonyok taglalására 's feddésére mentén át, a' beszédben leginkább érdekelt követ védette a' gyanúsított tisztikart, mellynek becsületét oly szepőlennek monda, mint P. megye tisztikarát; állítá, mikép soha nem nyilatkozott, hogy a' J.-k.-kerület ne rendeztessék, mert azt igen is kívánja, de nem egyszerre, nem kiváltságai megsértésével. Kérte P. megye követét, adná vissza azon alaptalan tudomást, kitől kapta; és bizonyos lehet benne, hogy azon fenséges személy, melly az egész ország jogai felett örökűdik, bizonyosan ott sem tűrné a' tisztviselők zsarnokságát. Itt több követ oly mélyen merültek el a' megtámadások és visszatorlások terén, hogy személynök ő nm. többször kénytelen vala felszólalni, illy tanácskozást nem a' jelen kérdéshez tartozónak, nem e' terembe valónak állítván; annak, mi a' J.-K. kerületben 's P. megyében történik, e' tábla bírāja nem lehet. Elnökileg kijelenté, hogy az illyen conversatio még privát körökbe sem való, mert próba nélküli vádaknak itt helyök nem lehet; azért ő exc. minden személyességeket tekintetbe nem veendi 's reájok nem is felelend. — Magára a' tárgyra nézve a' j.-k. követ ellenmonda azon elvnek, hogy a' kerületek szavazási joga elrendezésöktől feltételeztessék, miután a' kerületek eddig is e' joggal bírtak. Ezt több megyei követ kétségbe vont, állítván, hogy valóságos szavazatok eddig nem volt, miután a' megyei vokok egyenlőségének esetében a' kerületek szavazata soha nem számított. Ezen vita hoszszabbra kiterjedvén, elnök ő nmlga megjegyzé, mikép nem tárgya a' tanácskozásnak, van e' szavazatjoga a' hajdu-'s jász-kun kerületnek vagy nincs? mert az össze van kövte a' coordinatioval; hanem jelenleg a' szönyegen levő kérdés az: kívánják e' a' t. RR. az üzenetben felszólíttatni a' m. FRRket, hogy a' Hajdu-'s

Jász-kun kerületek rendezését minelőbb tanácskozás alá vegyék. Mindnyájan az üzenetben kívánván felszólíttatni a' m. FRRket, röviden nyilatkoztak. — Ellenben Sz. m. követe emlékezteté a' t. RRket, mikép ezen indítványt. P. követe a' ker. ülésben is megtette, 's ott az határozatott, hogy az elnökök, személynök ő nm. által kérjék meg Nádor ő es. kir. Fenségét egyedül gyűléseknek minelőbbi tartására; 's szokatlan, üzenet által felszólítani a' FRR.; 's nincs is arra példa, hogy a' felszólításban maga a' tárgy is kijelöltetett volna, mellyet a' másik tábla tanácskozás alá vegyen. Ez nem fér össze a' ker. végzéssel, 's attól tart, hogy az illyen kérdések fessegetése által igen kényes harc idézetnék elő; hiszen a' börtönrendszer már három hónapig itt hever, a' nélkül hogy a' m. FRR. felszólíttatnak bennünket. Addig tehát, míg a' szóbeli felszólításnak milly sikerét nem tapasztaljuk, maradjon a' ker. végzés. — Szinte harmadfél órai vitakozás után elnök ő nmlga kimondá a' végzést, miszerint az üzenetben megkértek a' FRR., hogy a' Hajdu-'s Jász-kun kerületek, és más tárgyak iránt főlterjesztett munkálatokat tárgyalás alá venni sziveskedjenek; a' minek következtében az itélőmester legott e' felszólítást felolvassván, az helyben is hagyatott. — A' gyűlés délutáni 2 órakor oszlott el.

142d. orsz. ülés majus 7kén. Tárgy: A' bányatörvény. Tárgyalás előtt elnök ő nagym. megvallván a' tárgy technikai oldala körüli járatlanságát, csak törv. szempontból kívánt hozzászólani, azokra bizván a' kezelési észrevételeket, kik szaktudománnyal 's járatossággal bírnak. Csak törv. oldalról és közgazdasági szempontból kiindulva, arra figyelmeztette a' RRet, hogy a' nemzet jövedelmi kútforrása ezen egyik ágának virágoztatása mellett sem ő Felsége sem egyes személyek jogai ne sértessenek. Zarka itélőmester felolvassván az első §t, N. megye követe a' czim megváltoztatása 's a' sból e' szó „királyi“ kihagyatása iránt következően nyilatkozott. Azokra nézve, mellyeket excad ezuttal előadni méltóztatott, bátor vagyok nézeteimet előadni: a' bányamivelés status-gazdasági szempontból kimenve, nemzeti iparunknak egyik legnevezetesebb ágát teszi, és bátran merem állítani, hogy passiv kereskedésünk mellett bányamivelés nélkül azon kevés arany és ezüst pénz is, melly a' bányamivelésből forgásba jön, a' hazából kieszívárogná, és ha a' bányából egyéb haszna nem volna hazánkna, a' nnyi minden esetre van, hogy bányamivelés által a' földgyomrában elrejtett és a' statusra nézve holt kincsek napfényre hozatván, új arany és ezüstjő forgásba, melly minden esetre a' status pénzbeli hitelét neveli, ezenkívül sok ezer ember, mégpedig a' legszegényebb sorsu, mindennapi fölségelést kap. A' bányamivelésnek minden fontosság mellett azonban a' bányamivelés a' törvényhatóságoknál nem sok sympathiára talált, a' megyei hatóságok mit sem gondoltak e' tárggyal, a' megyék politikai életéből kiküszöbölve volt, és ez az oka annak, hogy a' bányász érdekek, a' polgári 's kivált megyei érdekek össze nem olvadhatott. Felettébb sajnos, hogy a' megyék a' kormány ellenében nem gyakoroltak ellenőrséget, hogy ezen tárgy iránt részvéttlenek voltak; a' kormány által látván a' nemzeti ipar ezen ágának nagy fontosságát, maga részére használta a' megyék részvéttlenségét, mert hazánk sarkalatos törvényeire egyes bányapolgárok, bányavárosok százados gyakorlata által erősített municipalis jogaira nem tekintve, egyedül önhatalmát öregbítette, ezen leginkább az egész nemzetet érdeklő tárgyban az ország rendeinek helybenhagyása nélkül önhaszna 's tetszése szerint újításokat tett, későbbben nemcsak egyes bányapolgárok tulajdonát, de a' kir. bányavárosoknak földesuri joggal birt sajátságát és territorialis törvényhatóságát a' bányai kincstár alá vetette, az innen származott panaszokat és sérelmeket országgyűlésen kívül udvari biztosságok és felső leiratok által elítélte, a' bányavárosok és egyes bányapolgárok tulajdonai megsértésével és a' bányamivelés hátramaradásával; szóval az egész bányászti tárgyra kiteresztő hatalmát magához vonni törekedett. Hogy a' kormány e' részben tökéletes célját utól nem érte: leginkább a' bányavárosok, egyes bányamivelők állhatóságának hazafi kitürésének köszönheti a' haza. Már 1790ben átlátták az ország Rendei, mennyiben érdekekben legyen a' statusnak a' bányamivelés virágzása;

's országos választmány rendeltette a bányatörvény kidolgozására, 1827ben ennek folytában újra kiküldött a választmány, el is készíté a kívánt törvényjavaslatot; azonban a többi tárgyakkal a jelen tárgy is elmaradván, a kívánt czélt ez ideig utólrni nem lehetett. 1839ben is ugyan tetteket lépések, de leginkább a bányavárosok részéről akkoron előadott sérelmek orvoslására; a törvényjavaslat az alsó tábla részéről elkészült, a FRR. azt el nem fogadták, hanem a jelen rendszeres munkának, melly előttünk van, fölvételére használták. A t. RR. átlátván e tárgy nagy fontosságát felfogták az által, midőn a bányatörvény kidolgozására ker. választmányt rendeltek, ezen választm. a mint azt a RR. ezen munkának kerületileg lett átvizsgálásával bőven átlátta, mindazon nézeteket és elveket, mellyeket excád kijelenteni méltóztatott, tekintelbe vette, leginkább elvint kijelentette, hogy ezen a bányamivvelés törvényétől függ, hogy a kincstár egyes bányatuladonosnak tekintetvén, bányabírótság alatt álljon, mindenkinnek tulajdona épségben maradjon. A mi a bányaszatnak technikai részét illeti, részt vettek a választmány tanácskozásaiiban fél Magyarországbánya-polgárai részéről, és a Bánság részéről jelen volt bányapolgárok, nézeteik figyelembe vétettek, figyelem volt az eddigi törvényekre is, és erősen hiszem, hogy ha ezen elvek, mellyek az egész munkán keresztül szöve vannak, felsőbbi helyben hagyást nyeresenek, utól lesz érve a czél, mellyet a t. RR. utólrni kívánnak, hogy a bányamivvelés, az elnyomás törvénytelen önkénytől biztosítsák, hogy az ideiglenes Miksa-törvény helyett rendszeres magyar nyelven szerkesztett törvénykönyv készítsék, és hogy a kincstár, bányavárosiak s egyes bányapolgárok közti összeütközések és leginkább a kincstár által elkövetett sérelmek sok tekintetben orvosolva, s jövendőre pedig elhárítva lesznek. Főczélunk a jelen törvénykönyvben letett törvényeket, alkotványunkkal összefüggésbe hozni; de erősen hiszem, hogy nem szándékunk a koronának az eddiginél több jogot tulajdonítani, s e tekintetben lehető nézeteimet ezen munkának egyes pontjaira nézve annak idejében előadandom. Egyébiránt csupán azt jegyzem meg excád előadása folytában, hogy az itt előforduló kérdések igen egyszerűek, és nem is valami mysteriumok, és leginkább statusgazdasági és politikai szempontból eldöntendők. Mindezeket excád előadására felvilágosításokint kívántam előadni; és jelenleg leginkább csak az ezuttal felolvasott üzenetre szorítom vélekedésemet; ohajlásom t. i. oda terjed, hogy azon fontos okokon kívül, mellyek az üzenetben foglaltak, mellyeknél fogva a FRRnek ezen törvényhez járulását a tek. RR. sürgetni méltóztatnak, világosan kitéssék, hogy miután ő felségének a magyar nyelv és nemzetiség tárgyában érkezett k. k. válasza szerint a magyar nyelv s közigazgatás minden ágaiban be fog hozatni, és így a bányaszat tárgyra nézve is, következőleg a nemzetiség előmozdítása szempontjából is, miután magyar nyelven írott bányatörvény nélkül a kívánt czélt utólrni nem lehetne, a jelen bányatörvénynek még a jelen országgyűléseni megerősítése mulhatlanul szükséges. — Másik indítványt tette A. megye követe, mellynek következtében az é r c z e k n e m e i k ö z ü l m e g y é j e r e n é z v e a 'vas'at kihagyatni kívánta; így nyilatkozott: eddig a vaskő A. megyében egyedül földbirtoki tulajdon volt, s minden kincstári befolyás nélkül műveltetett. Van megyében nemzetség, mellynek a királyi fiscus ezt jövedelmeképen becsü mellett a d t a által, és van más nemzetség, mellynek jövedelme csak nem kirekosztóleg a vaskőért alku szerint fizetett pénz. Most a KK. és RR. ezen jövedelmet minden pártok nélkül elveszik. De továbbá, megyében a vas a kincstártól és kormánytól egészen függetlenül kezelte, most a RR. ezen iparágat, mellynek nagy jövedője van, a kormány kinevezésétől függő tisztség alá adják. Mindezt tehát, hogy igazságtalannak tartom valakinek tulajdonát és eddigelő törvényszerű jövedelmét pótlék nélkül elvenni, mind pedig azért, hogy a vaskezelést a hazának függetlenül megtartani akarom: kérem a RR. et, hogy ezen 150 \$ból a vas megemlítését kihagyatni vagy legalább megyémet az eddigi gyakorlatban hagyni méltóztatassanak. — Most egy városi követe czéplott: Az érczbányákat már a görögök, művelésükre felügyelési jogot gyakorolván, status-javaknak tekinték, mit Athennek lacioniumi gazdag ezüsbányáit illető rendeletei bizonyítanak. A görög időkől lefolyt századok alatt folyást épségben hagyták minden népeknél e tan; s korunk egyik legnagyobb törvénytanára Millermayer szerint helyesen mert ha a status nem gyakorolna felügyelési jogot az érczbányák felett, a pillanatig jövedelmező, de végzetlenül káros tolvajbányaszat által a rendszeres és biz-

tos bányaszat háttérbe szorítottatnék. — Szóló követ e sok százados gyakorlat szentesítette teoriát tisztelven, a felügyelési s engedményezési jogot kétségbe nem vonja s megszorítani nem akarja. Azonban a koronának e senkit ki nem záró s meg nem szorító engedményezési jogát általánosan mondaná ki, nem sorolván el egyenkint az érczek neimeit, s ezt azért nem, mert a korona e felügyelési s engedményezési jogokon kívül bír még más t. i. a bányai regalék jogával. És ezen jog a kormányának atyai szerelmének különös tárgya. A népek és kincstárak közt a bányaregalék felett sok küzdés volt, mellyeken rövid szemlélet tart a szóló, leírván, mint igyekeznek a terjeszkedő természetű kormányok minél tovább s többé érczenekre terjeszteni hódításaikat s a regale-szedési jogot; mint iparkodtak a bányákat saját monopoliommokká tenni; mint igyekeztek ellenben a megszorító czélzást észrevett népek a kormányokat az engedményezés és felügyelés korlátai közé visszazoritani. Emilité végre a bányáknak honunkbani állapotát s t b, h o g y a kormány a bányaregaléknak legtöbb, de nem minden érczekre nézve van birtokában, s szükségnek tartá, hogy ezen különbség az érczek különböző nemei közt teherviselési tekintetben gondosan fenntartassék. Minthogy azonban eféle szárazabb fejtegetések törvényhozó termünkben nem nagy figyelmet szoktak gerjeszteni: szóló követ le sem gombolítja beszédének egész fonalát. — Többen pártolák mind a két indítványt, mert érdekében áll a statusnak, hogy a földgyomrában rejlő kincs napfényre jöjjön, s legalább az első szükségű érczek a lehető legjutányosabb áron kaphatók legyenek, ha a 'v a s' is királyi adományozási jog alatt állandó, a bányai műveltetésnek ezen ága csorbulást szenvedne, nem fognak biztosítani a vele foglalkozók, s attól lehet tartani, hogy ugy fognak jární mint Franciaországban, hol azon szabály: „minden, mi a földgyomrában van, a statusé“ az erdőkre is kiterjesztetett, s így a földesurnak még tulajdon erdejét is meg kell váltani. Azon észrevétel is tétel, hogy e kitétel „adományi s engedélyezési jog“ helytelen, mert vagy egy e két szónak értelme, s akkor az egyiket ki kell hagyni, vagy különbség létezik köztök, s akkor az megmagyarázandó. Továbbá a „sz. korona“ szó, fel van cserélve a „király“ szóval; e két közötti különbséget azonban törvényeink világosan kifejezik. Azért a „korona“ szó megtartassék. A szerkezet mellett egy m. követ hathatósan szólalt fel. Beszédének tartalma ez: Az indítványozó követ a királyi kincstárnak önkénye ellen biztosítékot keres a jelen törvényjavaslatban; a szóló azonban egy sokkal károsabb és többszer tapasztalt önkény ellen biztosítatni kívánja a vasbánya-mivvelőket és ez a földesuri önkény, melly ellen másképp nem biztosíthatják, mint ha a vasat kir. adományozás alá vetik. Nem tagadhatni, hogy régi törvényeinknél fogva a vas a király adományozása alá tartozott, sőt ezeknek rendeleteiből a bányatized vagy urbura terhének is alávetve volt, több megyékben a szokás ezen urbura eltörölte, és így e jelen törvényjavaslatnak 14 dik \$ában ezen tizedmentesség általánosan megalapítatván, egyedül azon kérdés felett vitázhatunk, vajjon a vasbányamivvelés haszna és szüksége tekintetéből jobb e a vasat földesuri tulajdonnak tekinteni vagy mint a korona jogát a király adományozása alá vetni? hogy ha a többség az első nézethez áll, akkor a vasbányák művelését egy csapással lehetlenné teszik, mert senki találkozni nem fog, ki saját költségein a földesurnak átengedje, és azon bányát tulajdonnak ne nézhesse, mellybe sokszor ezeket fektet egy jövendő áldás rovására; ezen tulajdont egyedül kir. adományozás által nyerhetni, és ezt a földesurnak engedelmetől föltételezni annyit, mint a vasnak, melly első szükségünk közé tartozik, természetét gátolni. A kir. adományozás meg nem tagadható, és ingyen történik, de hogy ha egyszer megtörtént, már akár földesur akár szomszéd, a bányát el nem veheti és a bányai tulajdonnak ezen szentsége a bányamivvelésnek okvetetlen föltétele. Egyébiránt az adományozás és az engedményezés között azon lényeges különbségre tekinteni kell, miszerint az adományozás egyedül az érczbányák megnyitására és így az érczaványok termesztésére szükséges, a felkérő tehát ez által bányatulajdont nyer, az engedményező pedig azon járulékokra adatik, mellyek az 5dik \$ban elősoroltanak és így azon műhelyekre nézve szükséges, mellyek az érczek kiállítására a föld színén megkivántatnak, és az illető földesurnak teljes kármentesítése nélkül fel sem állíthatatnak, azért a szerkezetet mellett szavaz. — A „korona“ s „király“ közötti különbségre vnaatkozólag egy másik követ az alkotványos életnek azon örökös működésére emlékeztetett, mellynek következtében

mind a fejedelmek, mind a nemzetek szüntelen törek-szenek jogaik kiterjesztésére s ezért a magyar közjogban is a „korona“ az ország összégét teszi, az a z z a l feldiszesített „k i r á l y“ pedig az igazság és kegyelem kuforrását. E különbségre támaszkodik az 1807 fel-írásnak azon kitétele: quod Regnum Hungariae non sit patrimonium Augustae Domus Austriae. Így a só nem a király tulajdona, hanem a koronáé. A vasra nézve pedig figyelmezteté a Rkt, hogy ez a legszükségesebb ércz, s azért az minden terhelhetéstől vagy egyedárusságtól meg kell óni. — Elnök ö exc. megjegyzé, hogy a „korona“ szónak értelme eddigi törvényeinkben sokkal jobban le van téve, mintsem erről kétség vagy veszély támadna. — A szerkezet meghagyatott. — A 4ik \$ban a köszénbányák műveltetése iránt az rendeltek: hogy a köszénbányák földesuri birtok tartozéki ugyan, ezeknek cserkészése és fölkérése mindazáltal a bányaszat napontkint mind inkább megszorító fa-szükség pótlása tekintetéből, bányászati czélokra mindenütt szabad; de mivvelésük a földesuron kívül másnak csak e czélból és csak királyi engedély mellett engedtetik meg. A mivvelésért a földbirtokosnak illendő bér fizetendő, és ez a bányamivvelő és földbirtokos közt vagy szabad alku utján állapítatik meg, vagy ezen alku nem sikerülvén, választott bíróság által határozatik meg; de bíróság sem a termék 10ed részénél kevesebbre, sem 4ed részénél többre nem határozthatik. A 4ik \$. a választott bírósághoz a bányamivvelő 2 tagot, a földbirtokos szinte 2 tagot, ezek ötödikül egy elnököt választanak. — Előadatot: mikint a köszén már a resolúciók szerint sem tartozik a k. jogok közé; nem a bányajoghoz, mert az adományozási jog egyedül az érczekre terjeszkedik ki. A földesuri jogot nem lehet korlátolni. Más oldalról azonban felhozatott, hogy miután a status érdekében fekszik hogy a földalatti kincsek napfényre kerüljenek, több földesurak pedig vagy hanyagság vagy haszonkeresés végett — hogy t. i. erdejök nagyobb becsben maradjanak — másokat e kincsek fölkeresésében s előteremtésében gátolnak, mi által leginkább a bányaszat felvirágzása szenved. Ha törvényeink az erdők pusztítására nézve a földesuri jogot megszoríthatják, miért ne lehetne azt a köszénre nézve is, miután itt is a status java forog fen? — Ennek ellenében elismerték ugyan a statusnak kisajátítási joga, de az a földesurnak tökéletes kármentesítését hozná magával, mert hogy a status java egyesek kárával előmozdítassék, az csak a legnagyobb köz szükségben, melly még, háta, elő nem állott, menthető volna. S elnök ö nm. hozzáadta, hogy általán az egész köszén állapota még ismeretlen előttünk, s azért erről rendelkezni még nem lehet. Sem bizonyos alapon, sem más országok adatain nem feneklik az e szakaszban kitétt maximum és minimum. Lehetne azonban ezen ügyet egészen a felek közötti egyezkedésre hagyni, s csak akkor, ha a földesur semmiképp nem akarna megegyezni, lehetne a k. adományzásnak helye egy harmadikra nézve, de maga a földesur a köszént minden felsőbb jóváhagyás nélkül mivvelhesse. A földesur pedig, ha mindjárt egy harmadikra nézve történnék az adományozás, a teendőket letétele után a köszénbányát mindig visszaválthassa. — Ezen javaslat azonban el nem fogadtatván, a többség inkább az egész 4ik \$. kiha-gyandónak rendelte.

143d. orsz. ülés, máj. 8án d. e. 9 1/4 ór. Folytatván a bányatörvény, annak egyes §§ felett több stylaris változtatást érdeklő indítványok tételtek, mellyek minden megjegyzés nélkül hangzottak el. Szóbeli változtatás két szakaszban történt: a 27ik \$ban e szó helyett általuk „termesztett“ aranyból „szedett“ tételtek; — az 58. \$. „Bánati“ helyett „Krassói“ tételtek. Azonban N. megye követének pártolók nélkül maradt két indítványát el nem mellőzhetjük. A 10 \$ban az urbura föltételezést a bányák jövendőjét, minthogy az nem egyéb, mint a status jövedelmeinek egyik rovata, érdekében állna serkenteni inkább mint elnyomni a bányamivvelőket, azt egy huszadrésze leszállíttatni kérte. A 30ik \$ban kívánta a bányai ügyeket a helybeli hatóságok bírósokdása alá rendelni, — mert feladata a törvényhozásnak a bányai testületet egybeolvasztani a polgárral; s erre figyelemmel is voltak a RR. a városok rendezésében figyelemmel a megyei kihágások munkálatában; itten a honoratorok közé soroztattak, s befolyással bírnak a bányamivvelők, nem látja tehát által az elkülönözés szükségét. A 60ik \$. egy kis vita tárgya volt. Némeltyek egészen kihagyatni kívánták; mások csak ezt „külön osztályt képezve“ a többség pedig, minthogy a kormány ellenében garancia kell, s a bányai perekben szakértő bírók kívántatnak, nem foghatván meg, mikint itélhet például örök alagilletősége iránt támadható kérdésben olly egyed, ki ahoz nem ért, vagy az érczpróba elleni kifo-

gásokban, az ércpróbákhoz nem értő, — vagy, hogyan fogja magát tájékozhatni a földalatti mérnökséghez nem tudó? megtartotta azt. Erre ugyan elnök ő nmlga megjegyzi: mikint ezen perekre szükségtelen egy külön osztály. Ezen perek csak olyanok, mint más rendes perek, ezek szinte adóssági s a lakosok között a fundus iránt támadható ügyek; az informatio is olyan könnyű, hogy minden ember megértheti, a nehezebb perek pedig fellelték, nagyon világosak, s tapasztalásból mindenki tudhatja már; nem szükséges tehát valami különös nagy tudomány, s ha igaz az, mit mondanak általánosan a magyar nemzetről, hogy bírónak született, ugy megnyugodhatnak a RR. ezen § kihagyásában. — Az 59ik § elegendő. Szükséges még említenünk, mikint Horvátország egyik követe gyűlés vége felé kétszer szólalt fel. Kívánta Horvátországot az 57ik §ban a Rodoboi kerülethez sorozott megyéktől külön választani; s 2or, hogy a horvátországi bányai perek a báni táblára vitessenek főlebb. Többen pártolták előadását, de a többség, minthogy nemcsak Horvátország van a Rodoboi kerülethez kapcsolva, hanem Dalmát s'tb, — mint-hogy Fiumében v. Tolnamegyében nincsen bányai, nem lehet külön kerületet tenni oda, hol sem bányabíróság sem bányák nincsenek, és a második előadásra: mint-hogy most sem vitetnek fel mind a perek a báni táblára, mert Zágráb városától a tárnoki székre mennek feljebb, előadását el nem fogadta. — 1 órákor végelevén az ülésnek, a RR. vegyes ülésre meghivatva a mgos fő-RRhez mentek által.

143d. orsz. ülés a nm. Förendeknél majus 8án. délelőtti 11 órákor. Az ülés első felét t. RRnek a sz. k. városok elrendezése tárgyában másodikzenete felolvasása foglalta el, mely ő cs. k. Fens. által köziratra utasítottván, a legközelebbi tanácskozások tárgya leendő. — Megkezdettek azután a minden éven tartandó orsz. gyűlések tárgyában felolvasott Rendi üzenet, felirás- s törvény javaslat felett a nagyérdékü tanácskozások, melyek ez ülésben eredményhez nem juthatván, a jövőre halasztattak. — Délután egy óra után a fenséges elnök a t. RRet elegyes ülésre meghivatván, mielőtt ezek megérkeztek volna, egy m. gróf alázasos kérést intézett ő cs. k. Fenségéhez. Miután most valami három hétig nem tartattak e táblánál ülések, ha ezt a tagok előre tudják, ugy házi dolgaik utánjárhattak volna, mig az ülések bevétele közben itt vesztegelniök kelle. A szónok örömet mulat ugyan a csatatéren, ha a köztanácskozások megkivánják, de annál inkább kívánna a szabad időt tulajdon ügyeinek szentelni. Kéri tehát ő cs. k. Fenségét illelő tisztelettel, hogy illy hosszabb szüneteket a tábla tagjaival előre tudatni kegyeskedjék. — A fenséges elnök erre válaszóla, hogy valamint sok évi országgyűlési eljárása közben az üléseket soha fontos okok miatt el nem halasztotta, ugy bizonyossá teheti az előtte szólót, hogy jelenleg, midőn ő Felsege kegyes leirata is az országos Rendeket munkálataik siettetésére inti, bizonyosan még fontosabbak lehetnek az elhalasztási okok. — Ezt egy másik m. gróf sem maga, sem felszóltat barátja nevében a legtavolabbról is kétségbe vonni nem szándékolván, csak arra bátorodék ő cs. k. Fenségét tisztelettel megkérni, hogy illy okok előállításánál a szükségesnek itél elhalasztás a tagoknak tudtára adassék, hogy azok így magok ügyei után látván, annál pontosabban járhasanak el törvényes kötelességeikben. — Megjelenvén a t. RR. az elegyes ülésre, a fenséges elnök a minapi üdözlő felírásra leérkezett e tartalmu k. k. választ felolvastatá: „Ferdinandus sa't. Pia, quibus Dilectio et Fivellitates Vestrae Nostrum recolunt natalem, vota, grato suscipimus animo; eademque constanti illo paterni cordis Nostris recipimus affectu, quo communem Patriae felicitatem impensissimis studiis Nostris Regiis prosequentes, continuis augeri cupimus praesidiis ac incrementis. Quibus in reliquo gratia et clementia Nostra Caesareo Regia benigne jugiterque p. manemus. Datum sa't. Kegyess kivánságokat, melyekkel kedvességtek és hüségtekben születés-napomra tisztelkedtetek, kedvesen vesszük; s azokat állandó és atyai szívünk azon indulatával viszonzozzuk, mellyel a haza közboldogságán királyi szilárd igyekezetünkben munkálkodván, azt is tápolva's gyarapítva előmozdítani szüntelen igyekszünk. Többsyre császári királyi kegyünkkel s kegyelmünkkel hajlandók maradjunk. Költ ausztriai fejedelmi Bé c s városunkban, 1844ki év majus 3kán. Ferdinand m. k. gróf Majláth Antal m. k. Szögyényi László m. k. — A felolvasás után az országos sérelmek összeszedésével, valamint az országgyűlési szállások bérének elrendezésével megbízott országos választmányainak elnökei az illető munkálatokat benyújtották, mire a Fenséges Nádor az ülést elosztottnak nyilatkozatá.

Rövid közlés, majus 9ről. Mai országos ülésben

folytatván a bányatörvény feletti tanácskozás, a RR. a 61dik stól 109kig haladtak; a tett módosításokat és vitatkozásokat közlendjük; annyit azonban most szükség megemlítenünk, hogy a 86dik §ból „hol kötelesek a földesurak vagy más birtokosok barátságos alku nem eszközölhetése esetében az 1ső cz. 6dik §ban elősorolt segéd szereket is a bányapolgároknak átengedni“ az épület és tűzifa kihagyatott, ez az alku szabad utjára bízotván; — 105. §ban pedig a bányavá- mot-adó bányapolgárok bányai jövedelmekre nézve stb. mindennemű adózástól és országos segedelmezéstől teljesen fölmentettek.

144d. orsz. ülésb. a nm. förendeknél maj. 9kén kezdete 10 órákor. A'tegnap félbenszakasztott tanácskozások folytatvatván, számos remek előadások után a minden éven tartatandó országgyűlések tárgyában gróf D. E. azon indítványa fogadtatott el, hogy a FRR. a rendi javaslatához nem járulhatnak, mivel a dolgok mostani helyzetében a minden évi országgyűlések alkotványunk öszszegébe be nem illeszthetők. — A jövő tanácskozások tárgyaul a fenséges elnök a bürtönrendszeri viszonzüzenetet tüzte ki, annak végeztével pedig a városok elrendezését, hogy e munkálatra nézve minél előbb történnék az elvekeni egyesülés.

Másodüzenete a KK. és RRnek a szabad kir. városok tárgyában. A KK. és RR. a sz. kir. városok tárgyában az általok javasolt t.czikkre nézve a m. főRR. részéről közölt észrevételeket tanácskozás alá vevén, következőkben terjesztik elő megállapodásait: Mindenek előtt az üzenetben foglalt azon kivánságra nézve, hogy a bányavárosok külön jogaira s a bányászati tekintetben azoknál fenálló külön t. nézve, e törv. külön szertartás fejeztessék ki, a KK. és RR. megjegyzi: hogy a bányat. könyv feletti tanácskozásait immár befejezvé, azoknak eredményét a m. főRRel minél előbb közlendik; nem látják tehát szükségét, hogy addig is, mig ezen törvényjavaslat ő felsége által helyben hagyatnék, a k. városokról szóló törvényezikben a bányajogok iránt külön említés már az országgyűlési tanácskozásoknak jelen állapotában jelenleg tétessék, mert minden törvények együtt és egyszerre kerülvén sanctio alá, ezen t.czik a bányatörvénykönyv életbeléptetését nem előzheti meg. Ha mindazáltal az országgyűlésnek további folyama alatt az jöne világosságra, hogy a bányatörvénykönyv javaslata bármi okból, vagy kir. jóváhagyást alá nem terjeszthetnék, vagy pedig kir. jóváhagyást nem nyerne, azon esetben nem ellenzik, hogy a bányavárosoknak e részbeni különös jogai a királyi városokról szóló e jelen t.czikken fentartassanak. Mi magokat a közölt észrevételeket illeti: Megjegyeznek a KK. és RR. mind azon módosításokban, melyek a m. főRR. részéről a bevezető §, ugyszintén az 1ső stól a 41dik §ig berekesztőleg előadottnak. A 42dik §ban tett módosítás iránt, mely abból áll, hogy azon szó helyett „kisgyűlésnek“ azon szó „tanácsnak“ tétessék, miután ezen észrevétel érdemileg e t.cziknek a közigazgatást tárgyazó részében fordul elő, a KK. és RR. véleményüket annak helyén későbbben is érdemileg fogják előadni, és az ott előadandókat e §ra is értetni kívánják. A 44. § b) pontjára tett módosítást el nem fogadhatják, hanem előbbi szerkezetök mellett maradnak meg, és ugy vélik, hogy azt, ha kellőkép felvilágosítandják, a m. főRR. sem fogják ellenzeni. — E részben tehát szükségesnek tartják előterjeszteni azon nézeteket, melyek a 44dik §nak ugy, mint általok javasoltatik, alapul szolgálnak. — Ugyanis: a KK. és RR. csak a városi község tagjait ruházván fel polgári joggal (89. §.), ehez pedig csak a telepedett vagy birtokos lakosok tartozván (37. §.), ezen lakosok közé fölvenniök csak olly egyéneket lehetett, kik nemcsak kenyelmi, a lakásból származó, és ideiglenes, hanem minden érdekeiknél fogvást, a város közérdekével egygyé olvadnak; illyeknek pedig nem tekinthetnek olly tisztviselők vagy szolgák, kik sem a városban nem születtek, sem a városban nem birtokosok, hanem csupán hivatalos vagy szolgálati viszonyaiknál fogva laknak a városban; — hasonlók ezek helyzetükre nézve a katonákhoz, ámbár a lakás változtatása nálok olly gyakran nem történik; mert akár más hivatalra tétetnek át, akár másnak szolgálatába lépnek, ki nem a városban lakik, onnan eltávoznak, és nincs kötelek, melly őket tovább a város érdekéhez kapcsolja; — befolyásuk pedig a város állapotára nézve, mellyet polgári jogok gyakorlása által szereshetnének, olly rendelkezésekben is lehetne hatással, melly rendelkezések ottlakásuknál sokkal hosszabb ideig tartó következeseket szülhetnek, és annál erősebb befolyással, minél érezhetőbb szokott lenni a közéletben ama fénykör, melly a hivatalbeli személyeket övedzi körül. Azonban, hogy a főRR. e

részbeni aggodalmaik teljesen elenyésztessenek, figyelmet kérnek a KK. és RR. fordittatni a már felidézett 37dik §ra, mellyben kimondatik, hogy azok is, kik a városban telepedve nincsenek, ha birtokosok, a városi községhez tartoznak; hogy tehát ha valamely — csupán hivatali viszonyainál fogva a városban lakó — egyén időközben birtokot szerez, ámbár telepedettnek nem tekinthetik is, a 44dik §. szerint, de mint a 37. §. szerint tagja a városi községnek a 89dik §. a) pontja alatti képesek sorába jö, és polgári jogot gyakorolhat. Mivel pedig a m. főRR. a katonákat a telepedettek sorából kihagyták, ugy vélik, az ok ugyanazonsága tekinetéből nem fogják ellenzeni, hogy a telepedettek közül a hivatalbeliek is kihagyatván, a 44. §. a KK. és RR. szerkezte szerint maradjon meg. A szabályokat érdeklőleg a KK. és RR. a m. főRRnek a 48. stól a 62. §ig berekesztőleg tett észrevételei közt mindenek fölött fontosnak tartják azon észrevételt, miszerint kívánják, hogy a szabályok végrehajtásuk előtt a h. tanács utján fölterjesztessenek. A KK. és RR., hogy közlelési őszinte szándékukat bizonyítsák, ezennel kijelentik, hogy a m. főRR. ebbeli kívánságát elfogadják, és kijelentik egyszersmind azon őszinte várakozásukat is, miszerint remélik, hogy midőn ők a szabályalkotási jognak illy módoni korlátozásába beleegyeznek, a m. főRR. viszont hasonló, az ezen, a haza jövődjére olly fontos törvényjavaslat iránti tanácskozások szerencsés sikerére irányzott készséggel mindazon biztosítékokat elfogják fogadni, mellyeket a KK. és RR. szükségeseknek vélnék, hogy a szabályalkotási jog illy korlátok közt épségben tartassék, és e részben kinyilatkoztatják: hogy nemcsak a 48. stól a 52. §ig berekesztőleg minden, a szabályokról szóló §kat épségben kívánják tartani, hanem még ezekhez következőket hozzá is adni szükségesnek látnak, ugymint: Kihagyva az 53dik §nak elejéről ezen szavakat: „a város szabályait nyomban végre is hajthatja, mindazáltal, hogy a szabályok minden időben visszavételőkig érvényesek legyenek“, — e §t így kívánják szerkeszteni: „53. §. kivéve olly rendőrségi tárgy szabályokat, mellyeknek végrehajtása halasztást nem szenved, szükséges, hogy minden egyéb szabályok, mielőtt eszközlésbe vétetnének, a m. kir. helyt. tanács által helyben hagyassanak; e végből tehát a kir. városok, alkotandó szabályaikat előlegesen a kormányzékhez fölterjeszteni kötelesek. 1) Ezen kivételnek szükségét a KK. és RR. bővebben fejtegetni fölöslegesnek tartják; mert a nélkül, hogy példákat hoznának fel, a m. főRR. bölcsen méltóztatnak átlátni, hogy szükségesek lehetnek olly rendőri határozatok például, hogy bizonyos utcában mindenki égő lámpással járjon éjjel, mellynek rögtön eszközésbevétele elkerülhetlen. 2) A városi szabályok nemcsak a telepedett lakosokat, de az ideiglen tartózkodókat is kötelezvé, — de továbbá számtalanok levén azon viszonyok, mellyek által a nem-városi lakosok a városiakkal érintkezésbe jutnak: a KK. és RR. szükségesnek tartják, hogy a városi szabályok a h. tanács által országzerte kihirdettessenek, és ezt a 62. §. után beiktatandó következő új §ban kívánják kifejezni. Új §.: „a h. tótanács az általa helyben hagyott szabályokat szükséges tudomás végett országzerte közhírré tenni tartozik.“ Ezek után átmennek a KK. és RR. a m. főRR. által az egyes §ra tett észrevételek taglalásába, nevezetesen: Mi a 48dik §ra tett észrevétel illeti: miután a szabályok érvényessége iránt kimondatott már, hogy azok előlegesen a h. tótanácsnak fölterjesztendők, a szabály értelmezéséhez pedig a helyben hagyás logicalag nem tartozik, a 48dik §t épségben kívánják tartani. A 49dik §ra tett észrevételt, u. m., hogy ezen §. ekint kezdődjék: „alkalmazása stb.“ elfogadják. — Ellenben az 50. §. kezdetén ezen szót: „pótlása“ a mélt. főRR. által ajánlott „teljesítése“ helyett továbbá is megtartatni kívánják; mert ezen szó a dolog természetének jobban megfelel, s a mennyiben az itt érdeklött szabályok, a törvénynek valódi kiegészítéséül szolgálnak pótlólag, és nem csupán teljesítik a jelen törvényt. Az 51. §ban a m. főRR. a törvényes gyakorlatot is megemlítettni kívánják; a KK. és RR. ellenben az 51. § szerkezetét épségben ojahtalanok megtartatni, mivel a törvényes gyakorlatnak általános megemlítése magának a törvénynek alkotását olly sok féle nehézségekkel terhelné, mellyek miatt a törvényes gyakorlat határozatlansága a városok és felsőbb kormányzék közt csak öszszeütőközésekre szolgáltatna alkalmat. Egyébiránt törvényes gyakorlatnak legerősb alapja a szabály levén, s KK. és RR. ellentétben látják a törvényes gyakorlatnak e §ban leendő megemlítését az 55. §sal, mellyben az mondatik, hogy a szabályokat későbbi szabályok által változtatni vagy megszüntetni is lehet;

és nem tudják meggyeztetni a következetesség elvével, hogy olly gyakorlatot, mellynek alapja nem egyéb, mint folytatott tények, megelőző általános szabály által változtatni ne lehessen; olly gyakorlatot pedig, melly szinte folytatott tényeken, de egyszersmind általános, a tényeket megelőző szabályokon alapszik, újabb szabály által lehessen változtatni; — ugyszint az 52. §ban som látják a III. Rész 2. czim 7. §sát megemlitendőnek azért, mert e' törvény szerkezete a városokat illetőleg nem olly világos, hogy abból a városok jogaira különböző magyarázatok ne vonattathatnának. Az 53. §ban tett észrevételekben a KK. és RR. a' fentebb előadottak szerint némelly kivételekkel már beleegyezvén, ott az újabb szerkezetet is előadták. Az 54dik §ban azon kifejezést: „h. tanács által“ azért kívánják megtartani, mert a helybenhagyási jog viszont kötelességek által föltételeztetik, mellyeket valamelly kormányzéknek határozottan magára kell vállalni, ez pedig nem lehet más, mint a h. tanács. Azonban ezen kifejezés: „h. tanács által“ nem tiltja, hogy a h. tanács ö felsége elébe föl ne terjeszse, csak hogy a szabályok helybenhagyásával járó kötelességeket a h. tanács tartozik felelni, különben a törvény minden biztosítéktól meg lenne fosztva. 55. §ra javasolt módosítást a KK. és RR. elfogadván, a' szerkezetet egy kis által tétellel kívánják következőleg: „55. Előbbi szabályokat későbbi szabályok által lehet változtatni, sőt egészen meg is szüntetni.“ Az 56. §ra javasolt módosításokat a KK. és RR. a' már fentebb mondott okokon kívül, következő okoknál fogva nem fogadják el, nevezetesen: mi a' §. bevezetését illeti: a' KK. és RR. által javasolt szerkezetet határozottabbnak tartják. A' főRR. által a III. Rész 2dik czimének megemlítését itt is károsnak látják, 's fölös'egnek pedig, mert a' szabályi jog teljesen ki levén az e' tárgyat illető 55. §ban fejte, ha a' III. R. 2. czimében valami foglaltatnék, mit ezen jog theoriájához a' KK. és RR. a' szerkezetben kimondottakon kívül adati szükségesnek vélnének, azt világosan kifejezni jobbnak látnák, mint általánosan azon törvényre hivatkozni. Azon intézkedést pedig, hogy czélszerűbb szabály ajánlása által a' jóváhagyás föl nem függeszthetik, szükségesnek látják; mert épen a' czélszerűség feletti vitakozás szokta okozni, vagy okozhatja legalább, hogy a' szabály életbeléptetése ezen akadályoknak tétetik ki, sőt a' KK. és RR. azt állítják, hogy maga a' szabályi jog is elenyészethetik, ha a' szabály czélszerűsége tekintetétől a' jóváhagyás felfüggeszthetnek, 's akkor nem szabályalkotási, hanem a' szabály indítványoztatási joggá válnék; továbbá a' szabályhelybenhagyási jog nem terjedhet oda is, hogy a' megalkotott szabályra változásokat lehetne tenni. — Végre a' KK. és RR. ugy vélik, hogy az a) és b) alatt ajánlott megszorítások mellett a' szabály czélszerűségének megítélését a' városokra egész biztossággal reá lehet bízni; 's mindezen okoknál fogva, ezen intézkedést világosan kitétetni ohajtják, 's annyival inkább remélik a' főRR. nek hozzájárulását, mivel az általok javasolt szerkezet szerint az, hogy a' h. tanács czélszerűbb intézkedést ajánlhasson, kirekesztve nincs, 's csak az foglaltatik benne, hogy azért, mivel azt tette, ha különben a' szabály sem törvénybe nem ütközik, sem a' város beldolgain tul nem terjed, attól a' helybenhagyást nem tagadhatja meg, 's a' várost az általa ajánlott czélszerűbb intézkedés elfogadására nem kényszerítheti. Az 57. §ra tett észrevételek szinte nem fogadják el, 's az általok ajánlott szerkezetet, mint határozottabbnak, meg' tartatni ohajtják. Az 58. és 59. §. magában foglalja a sanctiót, melly a' szabályi jogot a' helybenhagyási jognak korlátin tul terjedése ellen biztosítja; ehhez a' KK. és RR. szoroson ragaszkodnak, különösen pedig a' három hónapi időt elégségesnek látják, mert azt, hogy a' szabály törvénybe ütközik é vagy nem? első tekintettel minden hosszas értekezés nélkül át lehet látni; de ehhez sanctiót adni azért tartják szükségesnek, mert egyéb törvények, mellyekben szinte határidő tétetett, de sanctio által nem erősített meg, az eddigi tapasztalás szerint sükeretlenek maradtak. Azonban pedig, ha a' szabályok szükségesek, azoknak életbe léptetését késleltetni nem tartják jónak. Nem tartanak a' KK. és RR. attól som, hogy a' h. tanács számtalan teendői miatt lenne a' határidő rövid; mert a' dolgok folytatását és kezelését akkint intézni, hogy illy szabályok nyomban átnéztessenek, nem lehetetlen; a' közlekedés pedig, minden hiányai mellett is, nem olly karban van, hogy az ország bármelly részéből is Budára és vissza 3 hónap elég idő ne lenne. Végre azon sanctiót, hogy a' helybenhagyás időn tuli késése esetében a' szabály helybenhagyottnak tekintessék, valamint legtermészetesbnek találják, ugy azon praesumptióból következtetik, hogy kétséges esetben a' törvényhatóság cselekvését inkább

törvényesnek, mint törvénybe ütközönek kell tekinteni; illy eset pedig az, midőn a' h. tanács válasza annak idejében meg nem érkezik, vagy a' szükséges kellekkel nem bír; mert legalább is azt tanusítja, hogy a' fölterjesztett szabály még csak figyelmet sem gerjesztett. A' KK. és RR. azonban a' helybenhagyási joghoz alkalmazva, az 59. §. végét következőleg kívánják módosítani: „Jóváhagyottnak tekintetik, a' szabály könyvbe iktattatik, és azonnal végrehajthatik.“ A' 60. §. rendeletét, melly a' m. főRR. válasza szerint a' fentebbiekből önkint következik, világosság kedvéért megtartatni ohajtának. A' 61. §ban pedig határidőt azon szabályok megalkotására nézve, mellyet a' jelen törvény pótlása és alkalmazása tekintetéből szükségesnek azért kívánják, mert maga a' városok országgyűlési szavazata a' 385. §ban attól föltételeztetvén, hogy a' sz. kir. városok valóság-gal ezen törvény szerint el is rendeztessenek, a' KK. és RR. az elrendezésnek életbeléptetését kívánják az a) által biztosítani, nehogy annak mikint lett teljesítése fölött a' jövő országgyűlésen újabb viták támadjanak. — Ezt a' KK. és RR. olly felette nehéz munkának nem tartják, kivált ha a' 61. §sal e' IX. R. 7. §. hasonlították össze; de más tekintetben is igen czélszerűnek tartják, hogy azon széljelszóra létező rendeletek és határozatok, mellyeken a' közigazgatási rendszer megfordul, összededessenek és egy szabálykönyvbe irassanak, 's jövendőben minden hasonló szabályrendeletek és szabályok e' könyvbe iktattatván, világosságban tartassanak. A' 62dik §. kihagyásában mindazáltal megegyeznek; hanem a' fentebbiek szerint e' helyett egy új §t kívánnak tétetni, mellyben a' h. tanács az általa jóváhagyott szabályoknak országszerte leendő kihirdetésére köteleztessék. A' 63dik §ra tett észrevételek a' KK. és RR. elfogadják. A' D) alatt a' város hatóságáról szóló részre nézve a' KK. és RR. észrevételeket részletesen nem adják elő, hanem a' mennyiben a' KK. és főRR. javaslatai összeférnek, egy új §t javasolnak, — később a' mennyiben ezen szerkezet a' m. főRR. észrevételétől eltér, okaikat elő fogják terjeszteni, — ezen újabb szerkezet következőleg állana: D) A' város hatóságáról. a) b) ü n t e t ő és rendőri tekintetben. 1) Személyileg. 1. §. A' város határán belül bárhol elkövetett bűntettek és rendőri kihágásokat a' városi bíróság ítéli; a' büntető hatóság pedig a' b. t. könyvek szerint gyakoroltatik. 2) Tárgyilag. 2. §. Várak, ha nem képeznek külön határt, megyeházák és katonai laktanyák, egyedül kürendőri tekintetben állanak a' városi hatóság alatt. 3. §. A' megyéknek a' törvényhatóság gyakorlására szolgáló telkeiktől és házaiktól csak ha a' város pénztárába eddig adó fizetett, az leszen jövendőre is befizetendő, egyébkint ezen telkek és házak a' város hatóságától nem függenek. 4. §. A' város határán belül létező kiváltságos udvartelkekre nézve a' magányjogi haszonvételekkel való élhetést a' kiváltságlevél és gyakorlat határozván, a' város rendőri tekintetből ezen haszonvételek irását nem gyakorolhatja. b) Magányjogi tekintetben. 5. §. A' városban állandó lakást tartó minden osztályu olly egyének, kik a' város területén kívül semmivel sem bírnak, mindennemü magányjogi követelésekre nézve, mellyek a' városban lakásuk ideje alatt ellenök támasztatnak, a' város hatósága alatt állanak. Állandó lakásnak pedig az tekintetik, melly bizonyos idő alatti felmondásra fogadtatott. 6. §. A' városi birtokot érdeklő tárgybeli követelésekre nézve minden városi birtokos a' város hatósága alatt áll. Városi birtoknak pedig az nevezetik, melly a' város területének egy részét teszi. — 7. §. Világosan meggyeztetik, hogy a' kiváltságos udvartelkek (curiak), de csak olly tárgybeli követelésekre nézve, mellyek ezen tulajdonságból veszik származásukat, a' városi hatóság alá nem tartoznak. — 8. §. A' városban állandó lakásu olly nemesek, kik a' város területén kívül is bírnak, az 5. §. esetein felül a' városban lakásuk ideje alatt tett árjegyzéki és lakbéri tartozásaira, ugyszint városi birtokaikon betáblázva levő egyéb világos adóssági követelésekre nézve is, ha a' követelés ellenök a' városban lakásuk ideje alatt megindított, a' városi bíróság alatt állanak, de a' birói foglalás ellenök a' város által csak városi értékek erejeig terjeszthetik; és ha ezen értékek a' követelés tőkéltes kielégítésére elég nem lenne; átkísérő levél mellett az illető törv. hatóság útján folytatattatik. §. §. Hatalmaskodási, beestelenítési és bárminemü hasonló bírósági keresetekre nézve állandó lakos nemesek ellen is, akár curialis telkeken laknak, akár nem — kivéve ha a' városi közönség mint fél lenne érdekelve — a' városi bíróság ítél, olly esetekben, midőn a' városi bíróság alá tartozó egyén ellen követetik el azon cselekvés, melly miatt a' kereset indított. 10. §. A' városban ideiglen tartózkodó bármi osztályu honfiak lakbéri 's árjegyzéki — a' városban tartózkodásuk ideje alatt tett — adósságaikra nézve a' város hatósága alatt állanak, ha a' követelés ellenök a' városban lakásuk ideje alatt megindított, de csak a' városban találtató értékek erejeig; ezeken tul pedig ellenök a' foglalás csak átkísérő levél mellett és az illető törv. hatóság által eszközölthetik. 11. §. A' városban tartózkodó külföldiek — a' követséghez tartozó egyedeke kivéve — mindennemü, a' városban tartózkodásuk ideje alatt teljesítendő lekötöléseikre, de különösen lakbéri, árjegyzéki és világos adóssági tartozásaikra, ugy hatalmaskodási, beestelenítési és bárminemü hasonló bírósági keresetekre nézve, ha azon adósságokat és cselekvéseket, a' mellyekért a' kereset indítottik, e' hazában tartózkodásuk ideje alatt tették vagy követték el, és ha azokra nézve a' kereset ellenök a' városban tartózkodásuk ideje alatt indított meg, a' város törvényhatósága alatt állanak; de csupán a' városban találtató értékek erejeig, — ezeken tul pedig a' hazában találtató egyéb értékek ellen a' végrehajtás csak átkísérő levél mellett, és az illető törv. hatóság által eszközölthetik. 12. §. A' városban állandóan lakó olly egyedeke, kik sem nemesek, sem katonák, csak olly birtokot illető tárgybeli követelésekre nem állanak a' város hatósága alatt, melly birtokok a' város területéhez nem tartoznak. 13. §. Ha valamelly osztálybéli vagy örökösödési állapotban városi birtok nemesi birtokkal lenne összekötve, a' köztörvényi eljárás szerint ö felsége nevezi ki azon törv. hatóságot, mellyet a' bíróság illetend. — 14. §. A' váltójogi, esődi, vásári és rendőrségi bíráskodás esetére nézve a' köztörvény rendelkezik. — (Folytatása következik.)

Esztergom megyei közgyűlés május 7kén.

1) Zala indítványára országgyűlésileg sürgettetni határozatott gazdag egyetemünknek egy gyorsíró tanszéknek állitása, 's e' mezon kitünt Hajnik Károlynak első tanítóvá nevezendése. — 2) Azonban a' nyomdák (ökéletlenségének tulajdonitván a' könyveknek drága volta, 's e' mellett Esztergom lelkes RR. méltányli tudván az ész diadalát, határozatba ment ezen utasítás: hogy követ uraink országos biztosságot szorgalmazzanak, melly minél több vizsgálatra vegye a' széphírű Kliegel betűosztó és szedő gépének eddigi eredményit, 's ahogy kedvező sikerrel kecsegtetnének, Kliegl országos segedelemmel támogatni ügyekessenek, minek pártolására országunk minden törvényhatóságai is atyafiságosan fel fognak szólitálni. — Éljenek az ész és munkásság barátai. — 3) A' tervezett bányatörvények általán helybenhagyattak, itt is azonban a' magyar nyelv közössé tétele szorítandónak rendeltetett, valamint azis, hogy a' bányairegekben 18 éven aluliak ne alkalmaztassanak, 's külmunkáknál a' gyermekek fél anynyi munkára szoritassanak. Emberszeretőleg az emberfajt eltörpítőstől kívánják a' RR. megóni. Mi e' mellett mind olly műtanýáknál, bányáknál, gyároknál 'stb. hol gyermekek alkalmaztatnak a' munkához, iskolákat is ohajtánánk törvényileg alkotatni, nehogy a' gyári gyermekek, mint afféle gépek belenöven az életbe, ingatag erkölcsökkel alkalmatlan, sőt veszedelmes tagjaivá legyenek a' társaságnak. — 4) A' turmezei, szepesi 16 város, kerületek és szabad községek szabályozási terve helybenhagyatott. — 5) A' marhasznak ára 2 krral fölebb azaz 14 krra emeltetett. — Az idő már májusi, sok gyümölcsre van kilátás, a' szőlőt az 1ső májusi dér kevéssé megsorvasztotta, a' szárazság miatt pedig vetéseink is kevéssé gyengén állnak.

Komárommegye Majus 9. — Mai nap tartott

rendkívüli közgyűlésünkben, a' választásilag ketté szakadt felek tanácskozása alkalmakor vezetett elnökletből tapasztaltuk, mikép nincs szebb 's czélra vezetőbb tactica elnökben a' méltányosság és türelemnél. 'S tekintve e' mellett azon rendtartási szigorúságot, mellyet Kürthy Lajos helyettes alispán ur, mint elnök, a' szónokok sorozásában 's a' gyűlés egész folyamala alatt bizonyított, elnökletéről valóban mindenki tisztelettel emlékezik. A' jelen közgyűlésben csupán orsz. utasítások vétetvén tanácskozás alá, kirom a' nevezeteseket. 1) A' népnevelésre fordítandó költségek megajánltattak, 's a' kisdedovó intézetek különösen pártolándók lesznek, ugy azonban, hogy ezek felállítására kívántató költségek egyes községek, az azokban használandó tanítók képezése pedig az orsz. pénztár terhe leend. 2) A' h. bank által kibocsátandó hitlevelek olly sajátsággal bírnak, hogy a' kölcsönvőtől az illető fél általi el nem fogadás esetében visszavitt illy levelek kész pénzzel cseréltesse ki. 3) A' polytechnicumra megkívántató 300 ezer ft. megajánltatott. 4) Az utak általában kész pénzzel fogadott munkások által készitessenek 's javitassanak. 5) A' belföldi utakon és ezek vonalában minden vámsze-

dés szüntessék meg oly formán, hogy még a magányosak által birtám megváltása iránt is kötelező törvény alkottassék. E tárgy körül azonban a nézetek megoszottak. Voltak számosan, kik a nem nemessel egyenesen és egyformán fizetendő vám mellett nyilatkoztak. 5) A köztelherviselés elve megállapított, s ámbár a küldöttség annak Széchenyi által tervezett kulcsában, a telekdióban is megnyugodott, mindazáltal a rendek jobbnak véleik nem kizárólag pártolni azt, s csak annyit mondani utasításukban, hogy míg a finansialis küldöttség ebbeli munkáját bevégezendi, s netalán jobb és célszerűbb kulcsot javasland, jelenleg a telekdió eszméjénél megmaradnak. 6) A vallási k. leirat nem pártoltatott. 7) A városi curiák ügye tovább is vitatandó, s jelsül a komáromi curiákra nézt egy kivételes törvény-cikk alkotása kívánatik. Jövő évnegyedes közgyűlésünk jun. 24-én leend.

(Egyházkerületi közgyűlés.) A dunamelléki hely. hitvallású egyházkerület közgyűlése f. évjun. 17-dik s következő napjain fog Pesten tartatni. A papi hivatalra szándékozó ifjak megvizsgáltatása pedig jun. 15-én veszi kezdetét, mellyre a consistorium minden t. cz. tagjai ezennel meghivatnak, valamint mások is, kik azon jelen lenni kívánnak. Polgár Mihály, a dunamelléki h. h. e. kerület főjegyzője.

Pesti szegény gyermekórház. Ismét egy szép vonása a fővárosi jótékony szellemének, sörömmel hirdetjük: hogy épen azoktól ered, kiket rosz akarat s embertelenség az elkülönzés abnormis állapota s honfui érzés hiánya miatt szokott vádolni. A pesti izraelita község ugyanis april 15-d. költ s a pesti gyermekórházi választmányhoz intézett hivatalos magyarázat levelében értesíti az említett választmányt: mikép egyesülve a kebelbeli izraelita nagy kereskedő testülettel elhatározza, a pesti szegény gyermekórházát intézetben, mellynek minden osztály és rangkülönbség nélküli jótékony hatásáról meg van győződve, e z e r p e n g ö f o r i n t t a l e g y á g y a t a l a p i t a n i, pesti izraeliták alapítványa czim alatt s a nevezett összeget készpénzben azonnal le is fizetni. A választmány köteletségének ismeri, forrás hiálaközvetítet szavazni a tisztelt községnek, emberszerető érzete ezen újabb fényes bizonyosságra s midőn ezt közhíresíteni siet, csak gyöngye tolmácsává avatja magát azon magasztos öntudatnak, melly minden jótettnek hiv követője szokott lenni. Szent Endre város ugyanezen intézetnek öt pengő forintot ajándékozott. Ez alkalommal örömmel értesítjük a t. cz. községet s ez intézet buzgó pártfogóit, miszerint a gyermekórház e p i t é s e annyira haladt, hogy jövő sz. mihály napjáig hihetőleg elkészülend s egyike leend fővárosink díszes középületeinek. Folytonos és tetemes adakozások tanúsítják, mily nagy részvét ezen üdvös és hazánkban egyetlen intézet iránt: vajha létesülhetne valahára az alapszabályilag is megpendített eszme t. i. a kórháznak o r s z á g o s i n t é z e t t é a l a k u l á s a, hogy így működéseinek szabadabb tér engedtetvén, minél üdvösbb hatást gyakorolhasson az egész hazára nézve. Pesten, april 24-én 1844. Frankenburg Adolf, egyesületi titoknak.

A népkönyv-kiadó egyesület azon meggyőződéstől vezéreltetvén, miszerint köznéppünkkel az olvasást leginkább mulatva oktató könyvek segédelmével kedveltethetni meg; ez uttal *ujolag* figyelmeztetnek hazánk népszerű írói az egyesület által ismételve kitűzött ezen feladatra: „*Készíttessenek aprónépszerű elbeszélések, mellyek egyenkint legfőleg két nyomtatott ívet adjanak, erkölcsi, hazafiai gazdasági és közgazdálkodási elvek és érzelmek terjesztésére.*“ Az elbeszélések kötetlen beszédben legyenek, de apró versezetekkel vegyíthetnek. Nem népszerűeknek talált munkák, ha különben legjobbak lennének is, el nem fogadtatnak. Az elfogadott legjobbak elbeszélésre 12, a másod rangúra 8 arany jutalom tüzetik ki. A pályamunkák idegen kézzel letisztázva, jeligét rejtő levél kíséretében legfőleg 1844-ki medárdi pesti vásárra alulirt egyesületi jegyzőhöz küldessenek be, későbbben érkezettek nem fogadtatnak el. Bírálatt után a jutalom azonnal ki fog adatni. — Továbbá, az egyesület által 50 arany jutalmazott Tarczy „népszerű természettan“ czimű munkájából (négy füzet 48 pengő kr.) még néhány teljes példányt kaphatni a pesti könyvtár uraknál s alulirtnál. Stuller Ferencz egyesületi jegyző (lak, új tér: Ürményi ház.) Stuller Fer.

Iparegyesület. F. hónap 1-jén nyitott meg s tartani fog júliusig Párisban, s ugyan folyó évünk nyarán lesz Berlinben, és Lipcsében iparműkiállítás, két-szégküld mindenütt, de főleg Párisban az óriási magas francia, s Berlinben a végtelen szorgalommal fejlesztett német műiparnak csodáival gazdagon, és tekintve a kiállításintézkedéseket például szabályokkal tanulságosan.

Kiknek tehát szerencse jutand szemmel láthatni a külföld iparodóinak e versenyeit, azok előtt jelenkorunk iparvilágának legszépesebb láthatára nyilandik meg, azok e láthatár lehető legmagasb pontjain állandnak, innen és a remek, a roppant művekből ismérve meg az iparosság azon erejét, melly az álladalmak hatalmat neveli, a civilisatio mezején pedig fejlesztve s nemesítve hat, azok ha hivatásuk vagy vágyaik a kiállítások practicumával is megismerkedniök javasolják, ennek minden bizonynyal legoktatóbb iskolába lépéndnek. S vajmi kívánatos hogy hazánkfiak közül minél többnek jusson e szerencse! Hazánkban épen most van azon korszaka, mellyben az anyagi érdekek mind az előtér foglalkják el, mellyben a haladásnak valamint sokban feltételei ugy nagy részben eredményei is újabb és újabb iparköri institúciók és vállalatok lesznek; mellyben tehát a legsürgetőbb szükség egyike, hogy ezen intézvények s teendők körül az elmék minél otthonosb tájékozást nyerjenek, sőt hogy a férfiak, kiktől ez irányadást várandjuk, tapasztalás és meggyőződés által megalapított, valamint illett ugy p a c t i c u s tanácsadók lehessenek. És ha illy tekintetekből kívánatos, hogy egyesek minél számosabban vállalkozzanak egy kis kirándulásra: az iparegyesület igazgató választmánya kötelességét vélné elmulasztani, ha minden lehetőséget nem kényszerítne rá, hogy tagjai a hivatottabbakat, kik a közgazdászati s technikai tudományokban előkészületekkel s avatottsággal bírnak, e kiállítások megismerésére küldhesse. Olly testület levén, melly az iparegyesület bizodalma által a hazai iparügyek élére állított, mellynek hivatása iparköri haladást és fejleményt ébreszteti és irányozni — s mellynek koronkinti teendője, iparműkiállításokat is rendezni, az igazgató választmány érzi, mikint a külföldi industria megismerésének e tükröztető és ritka alkalmat kell megragadnia s mind önmagának mind a nagy közönség értesítéséül haszonra fordítania. S ennél fogva elhatározta, hogy miután az egyesület saját pénzerejéből nem telik, megkísértesen minde tehetőt, miszerint összegyűjthessen valamely alapot, mellyből a kiküldetés költségei fődöztesenek; mit, ha eszközölnie sikerülend, a szükséges utasításokkal és azon kötelezettel bocsátandó el megválasztottit, hogy azok jelentést tegyenek, a választmány iparkiallítás teendői körül igazgatási szabályok hozatalában anyagul szolgálándót, egyéb iparügyi tekintetekben pedig saját útján közönséges tudomásul adandót, mire annál nagyobb szükség lesz, minél bizonyosabban láthatni előre, hogy valamint azt sem említette a magyar irodalom organumai közül, ha nem csalódnunk, egy is, hogy lesznek e kiállítások: ugy még kevesbbé fogják azok adhatni azoknak részletes leírását. Minthogy azonban a legbiztosabb reményt sem vehetni már sikerült valónak s legjobb esetben is csak két személyt remélhet a választmány kiküldetni azon pénzből, mellyet ügyekezetei s még inkább a közönség részvéte fognak összegyűjteni; pedig kívánatos, hogy az egyediségekhez képest is minél különfélebb, más és más felfogású jelentéseket nyerjünk, hogy tehát minél több egyed induljon látni az említett kiállításokat: ez oknál fogva a választmány következő felszólítást batorkodik intézni a községhöz. Ha netalán egyesek határoznak el magokat e kiállítások valamelyikére kiutazni: azok sziveskedjenek átvenni azon utasítást, mellynek szempontjaiból kívánna a választmány megismertetve látni a kiállítások rendezetét, mű- és díjiról szabályzatát, továbbá technikai jelentőségét s t b. Ha pedig az áldottabb helyzetűek közt találkoznék, ki saját haszna s élvezete mellett, a hazai ügynek áldozattal is kész volna kedveskedni: azt hazafiai bizodalommal kéri fel, hogy, ha maga menend, utitársul, ha netalán gyermekét küldené ki, ennek vezetőjeül fogadja s lássa el uti-költséggel azon férfit, kit a választmány kiküldeni ohajtana. Azon reményben, hogy igen is lesznek, kik a tapasztalás ezen hogy így mondjuk, ritka ünnepi alkalmával élni sietendnek, s kik, mert homi iparosságunk igényleni látszik, az érintett áldozat megtételétől sem lesznek idegenek, mondom, ezen reményben előleg is van szerencsénk figyelmeztetni az érdeklettek, mikint azoknak, kik a párisi kiállítást ohajjták látni, legfőleg e hónap végével utnak kellend indulniok, hogy június elejétől kezdve lehessen alkalmok részletesebben megismerkedni csodáival; kik Németországba kívánkoznak, azoknak augusztusig még elég idejük maradandán készülniök. A netalán tudakozásokat s a még ohajtottabb ajánkozásokat kérjük alulirtotthoz intézteni. Kelt az iparegyesület igazgató választmányának maj. 3-án tartott üléséből. Csánády, jegyző.

Spanyolország.

(Narvaez a ministerséget megbuktatta. Intézkedés a papjóságok ügyében.) Krisztina királyné annyira megkedvelé Narvaez, hogy y mindenben tanácsira látszik hajlani, ennek következtében az egész ministerség lemondott s Narvaez új ministerség alakításra bizatott meg, mellynek Miraflores minden esetre tagja leend; jegyzékének többi nevei még nem tudatnak. E nagy változás Madridban semmi változást nem szült, s a lakosság teljes csöndben élvezi szokott mulatságait. — Krisztina alkudozásokat nyitott meg a római udvarral, mellynek szerint arra ajánkozik, hogy mindazon papjóságokat, mellyek még eddig nem adtak el, kész ismét a pápság hasznosb részinek átengedni. Ez ajánlat alkalmasint helyre fogja a békét Madrid és Róma közt állítani. — Jelenleg egész Spanyolországban béke uralkodik már, s az ostromállapot mégis folyvást tart, melly ellen szerfölött zugolódnak a tartományokban.

Anglia.

(O'Connell püre ismét rendes folyamban van. A gyármunka iránti törvényjavaslat megbukott.) Dublinban ismét megkezdék O'Connell pürét, s az ügyvédek olly hosszú beszédeket tartanak, hogy a végítélet alkalmasint csak a jövő évnegyedi törvénykezési szakban fog majd kimondatni. A repeal legbuzgóbb barátai is unni kezdik már ez unalmas vitásokat s e kellemetlen érzés következménye, miszerint a repealjövodelem annyira csökkent már, hogy a napi költségeket is alig fődözhetni. — A gyármunka iránti törvényjavaslat az alsóházban megbukott, mivel a többség ugy vélekedett, hogy ez tisztán magányügy, mellyet a gyártulajdonosok és dolgozók legczélszerűbben intézhetnek el egymás közt. — Az özvegy királyné ismét beteges.

Francaország.

(Névnapi üdvözletek.) Majus 1-jén szokott móddal ünneplék Párisban Lajos Fülöp névnapiját, s mivel tavaly Orleans hg gyászos kimulta következtében a népmulatságok elmaradtak, ezuttal annál nagyobb fényvel rendelkezett irántok a kormány. A beszédek közül csak a párisi érseké említendő, ki inté a királyt, hogy a vallást ne szünjék illón pártolni; mire a király azt válaszóla, hogy ezen emlékeztetés igen fölösleg volt miután ő kötelességit ismeri, s folyvást illő tisztelettel viseltetik a vallás és annak szertartási iránt. Este zene volt a palota előtt, Lajos Fülöp megjelent az erkélyen s unokáját térdein tartva, végig jelen volt. A nép zajos éljenzéssel üdvözölé őt.

Portugália.

(Almeida még mindig ostromzár alatt. Lissabonban számos elfogatás napirenden. Schwalbach tábornok.) Apr. 10-dig terjedő lissaboni hírek szerint Bomfim gr. ellenére azon csak névszerinti megszállásnak, mellyel azt Fonte-Nova tábornok ostromzár alatt tartja, még folyvást Almeida nyomoru várában tartózkodik, s elkezdett álguztatása a helynek, semmi nagy kárt nem okozott, miután a tüztelep a sáncoktól egy angol mérföldnyire volt felállitva. Élelem, pénz s egyéb szükséges a megszállók szemelátára vitétt a várba, ugy hogy az ostromlottak kevesbbé szenvednek szükség, min t az ostromlók. Bomfim hada 400 gyakorlott főből s 200 ugynevezett önkénytesből áll mindössze, kik nagy részint ezen városka lakosi s kiknek ugy a puska van kezökben, de mellyet a legelső komoly megtámadásnál elfognának háyni. Lissabonban ugy a polgári mint katonai hatóság személyzetéből naponként történnék elfogatások, kik aztán a Tejón állomásozó portugál hajókra szállitvatnak. Elfogattak a többi közt Celestino a braganzai hgnő nevű fregát hadnagya, a követek közül, Beirao és Castello-Brando, Mosquita ezredes az 5dik számú vadászerebből; Bastos ezredes D. Pedro egykori segéde pedig a szent juliani toronyban ül stb. Az egész ország rabló csoportokkal van teli, sőt azt is állítják, hogy egy közülök egy ismeretes pair vezérlete alatt áll. Schwalbach tábornok s algarbiai helytartót, közelebb Lissabonba hitták, hogy az almeidai ostromparancsnokságot Fonte-Nova kezeiből vegye által. A Timesban megjelent levél szerint, ha való, Schwalbach tábornok olly derék harczi, hogy csak akkor, midőn már épen az álguztatást megkezdendő vala, vette észre, hogy bombát, golyót hozni megfelejtkezett. Isten legyen irgalmas illy vezérnek. A királyné erősen el van tőkélve, hogy Cabral ministert el nem bocsátja, bár a közvélemény mindinkább ellene nyilatkozik. —

(Almeida még folyvást ostromállapotban.) A kormány vonakodása Almeida ellenében mindinkább keserü gyümölcsöket kezd teremni. Itt magában Lissabonban egy miguelistákból álló guerillaalakítást kísértettek meg, de april 12-diki éjjelén mindnyájan, számszerint tizenegyen a Courei korezmában elfogottak, s több másal együtt még a napokban az afrikai büntettes gyarmatokba fognak szállitvatni. A cortes összeülése kirrendelet által, majus 23-ra halasztatott. Újabb telegraphi sürgönyök szerint, az ország minden részeiben, Almeida kivételével, teljes esend uralkodik. Most legkisebb gyanu is elég arra, hogy valakit elfogjanak, s kihallgatás nélkül bizonytalan időig tömlöczöztessek. Almeida még eddig vitézül állotta ki az ostromot, s mivel lödötzetése mitsem használt, egy közelebbi parancs következtében, rohanással szándék azt be venni, mellynek azonban sükeres eredménye felül annál inkább van okunk kételkedni, mivel a portugálok is mint a törökök, köztudomás szerint, inkább csak az erősség mögött mint előtte szeretnek hősöködni.

Olaszország.

(Új egyházi fenyték Rómában. Rothschild báró kölcsönszerződése.) A Fülöp szerzet egyházában ke-

